

Lagutskottets betänkande

1982/83:33

om ändring i patentlagen (1967:837) m. m. (prop. 1982/83:67 jämte motioner)

Ärendet

I betänkandet behandlas proposition 1982/83:67 i vilken regeringen (justitiedepartementet) föreslår att riksdagen

dels antar i propositionen framlagda förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837) och lag om ändring i lagen (1977:729) om patentbesvärsrätten,

dels godkänner den i Budapest den 28 april 1977 avslutade överenskommelsen om internationellt erkännande av deposition av mikroorganismer i samband med patentärenden.

Lagrådets yttrande har inhämtats över lagförslagen.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll hänvisas till vad utskottet anför på s. 5. Lagförslagen har intagits i *bilaga 1* till betänkandet

Vidare behandlas i betänkandet

dels tre med anledning av propositionen väckta motioner, 1982/83:226–228,

dels motionerna 1981/82:719, 1981/82:2312, yrkande 4, 1982/83:230, 1982/83:1763 och 1982/83:1764. Motionsyrkandena redovisas nedan.

Som ett led i behandlingen av ärendet har utskottet gjort ett studiebesök på patent- och registreringsverket, varvid företrädare för verket och patentbesvärsrätten framfört synpunkter på propositionen och motionerna.

På lagutskottets begäran har näringsutskottet yttrat sig över propositionen och motion 1764 såvitt avser föreslagen omläggning av systemet med årsavgifter för patent. Yttrandet har fogats som *bilaga 2* till betänkandet.

Motionsyrkanden

Motioner väckta vid 1981/82 års riksmöte

Motion 1981/82:719 av Bernt Ekinge och Margot Håkansson (båda fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att frågan om patentskydd för mikroorganismer utreds, varvid det i motionen anförda beaktas.

Motion 1981/82:2312 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari såvitt nu är i fråga yrkas (yrkande 4) att riksdagen hos regeringen begär utredning om förändringar i patentlagstiftningen med syfte att förhindra uppköp av innovationer för att stoppa dessa.

Motioner väckta med anledning av proposition 67

Motion 1982/83:226 av Kjell Johansson och Jan-Erik Wikström (båda fp) vari yrkas att riksdagen beslutar avslå den föreslagna begränsningen av kravet på deposition i lagstiftningen.

Motion 1982/83:227 av Kjell Johansson och Jan-Erik Wikström (båda fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att frågan om hur skyddet för uppfinningar inom det mikrobiologiska området lämpligen bör utformas närmare utreds, varvid det i motionen anförda beaktas.

Motion 1982/83:228 av Kjell Johansson och Jan-Erik Wikström (båda fp) vari yrkas att riksdagen beslutar avslå förslaget om införande av den s. k. expertlösningen i patentlagstiftningen.

Fristående motioner väckta vid 1982/83 års riksmöte

Motion 1982/83:230 av Marianne Karlsson (c) vari yrkas att riksdagen hemställer att regeringen genomför en ändring i 35 § patentkungörelsen (SFS 1978:151) i enlighet med motionens syfte.

Motion 1982/83:1763 av Karin Israelsson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att frågan om behovet av ett privaträttsligt skydd för gentekniska uppfinningar inom det biologiska området liksom den lämpliga utformningen av ett sådant skydd utreds.

Motion 1982/83:1764 av Kjell Johansson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en utvärdering av Sveriges medlemskap i Europeiska patentorganisationen.

2. att riksdagen beslutar att med avslag på förslaget i proposition 1982/83:67 nuvarande system för årsavgifter som tas ut för meddelade patent skall fortsätta att gälla i avvaktan på en sådan utvärdering.

Utskottet*Inledning*

Det patenträttsliga regelsystemet är i hög grad internationellt. Flera internationella konventioner har kommit till som syftar till att öka skyddet för uppfinningar eller på annat sätt främja utvecklingen på det industriella rättsskyddets område. Ett första steg togs redan 1883 då en konvention för industriellt rättsskydd avslutades i Paris, den s. k. Pariskonventionen. Konventionen har under ärens lopp reviderats ett flertal gånger. De stater som är anslutna till konventionen bildar en union, Parisunionen. En stat som är medlem i unionen är förpliktad att ge patenträttsligt skydd i den

omfattning konventionen föreskriver åt medborgare och företag i andra unionsländer. Förpliktelserna härvidlag bygger på två huvudprinciper. Den ena är att varje unionsland skall ge medborgare och företag från de andra länderna samma förmåner när det gäller industriellt rättsskydd som det ger sina egna medborgare m. fl. Den andra principen är att varje unionsland skall ge ett visst närmare angivet minimiskydd åt de andra ländernas medborgare och företag även om det inte ger sina egna medborgare m. fl. motsvarande rättigheter. Ett stort antal stater är medlemmar i Parisunionen, däribland Sverige och samtliga övriga europeiska stater utom Albanien och Andorra.

Av betydelse i förevarande sammanhang är vidare en år 1970 avslutad konvention om patentsamarbete (Patent Cooperation Treaty, PCT), kallad samarbetskonventionen, och en år 1973 avslutad konvention om meddelande av europeiska patent (European Patent Convention, EPC), kallad den europeiska patentkonventionen.

Samarbetskonventionen syftar till att förenkla arbetet när en uppfinning patentsöks i flera länder. Konventionen ger möjlighet för en uppfinnare att söka patent i en eller flera av de fördragsslutande staterna genom en s. k. internationell patentansökan. En sådan ansökan blir föremål för en central nyhetsgranskning vid vissa patentmyndigheter, vilka också kan göra en förberedande patenterbarhetsprövning. Ansökningen måste sedan fullföljas vid de nationella patentverken i de länder där patentet söks. De nationella patentverken är inte bundna av resultatet av det centraliserade gransknings- och prövningsförfarandet men detta underlättar deras handläggning av patentärendet.

Genom den europeiska patentkonventionen har bildats en europeisk patentorganisation med ett europeiskt patentverk, som har sitt säte i München. Det europeiska patentverket meddelar europeiska patent som får samma rättsverkan i de stater ansökningen avser som nationella patent. Konventionen innehåller en fullständig reglering av förutsättningarna för meddelande av europeiska patent. Något hinder för de fördragsslutande staterna att ha egna patentverk för nationella patent innebär inte konventionen.

Sverige tillträdde båda de nu nämnda konventionerna år 1978 och är internationell granskningsmyndighet enligt samarbetskonventionen beträffande patentansökningar från de nordiska länderna och – i viss utsträckning – från u-länder. Den europeiska patentkonventionen har inte tillträtts av övriga nordiska länder.

Också inom Norden förekommer det ett omfattande samarbete på det patenträttsliga området, och med undantag för de straff- och processrättsliga reglerna överensstämmer de svenska nationella patentreglerna med patentlagstiftningen i Danmark, Finland och Norge.

Enligt den svenska patentlagen kan – i likhet med vad som gäller i många andra länder – växtsorter, djurraser och väsentligen biologiska förfaranden för framställning av växter och djur inte patenteras. Uppfinningar som avser förfaranden med mikroorganismer får dock patenteras.

Vanliga mikroorganismer är bakterier samt mögel- och jästsvampar. Till mikroorganismer räknas i patenträttsliga sammanhang också bl. a. sådana virus, inte differentierade djur- och växtceller och encelliga alger, som kan deponeras.

Mikroorganismer har använts av människan i tusentals år, t. ex. för framställning av ost, öl och vin. Under senare årtionden har en betydande utveckling skett på det mikrobiologiska området, och mikroorganismer används i dag för många olika ändamål, t. ex. för framställning av läkemedel, för bekämpning av oljeföroreningar och för vattenrening. Utvecklingen på området kan förväntas fortsätta, och inte minst aktuellt härvidlag är de möjligheter som hybrid-DNA-tekniken ger.

När patent söks på ett mikrobiologiskt förfarande krävs i många länder att mikroorganismen i fråga deponeras vid en institution som godkänts av den nationella patentmyndigheten. Detta medför att en patentsökande som vill få patentskydd i flera länder kan bli tvungen att göra depositioner på flera ställen. I syfte att förfarandet vid patentansökningar på det mikrobiologiska området skall förenklas avslutades i Budapest år 1977 en överenskommelse om internationellt erkännande av deposition av mikroorganismer i samband med patentärenden, *Budapestöverenskommelsen*. De stater som tillträder överenskommelsen bildar en union för internationellt erkännande av sådan deposition. Enligt överenskommelsen skall vissa institutioner som tar emot och förvarar mikroorganismer utses till internationella depositionsmyndigheter. Depositioner som skett vid en internationell depositionsmyndighet i enlighet med bestämmelserna i överenskommelsen skall erkännas av varje fördragsslutande stat som tillåter eller kräver deposition av mikroorganismer i samband med patentärenden. Överenskommelsen ger i vissa fall möjligheter till en ny deposition som ersättning för en tidigare. Vidare gäller att deponerad mikroorganism skall förvaras under minst fem år från det att någon senast begärde att få tillgång till ett prov på organismen och att den under alla förhållanden måste förvaras i minst 30 år från depositionsdagen. Frågan om tredje mans rätt att få ut ett prov på en deponerad mikroorganism regleras inte i överenskommelsen utan detta spörsmål skall avgöras enligt nationell lag.

Budapestöverenskommelsen trädde i kraft år 1980 och hade den 1 januari 1983 tillträtts av Amerikas Förenta stater, Bulgarien, Filippinerna, Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland, Japan, Lichtenstein, Schweiz, Sovjetunionen, Spanien, Storbritannien och Ungern.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner Budapestöverenskommelsen. Vidare föreslås vissa ändringar i patentlagen. Ändringarna föranleds till en del av Budapestöverenskommelsen. Vissa andra ändringar innebär en anpassning av svensk rätt till nya bestämmelser i den europeiska patentkonventionen om deposition av mikroorganismer i patentärenden. Dessa ändringar gäller undantag från kravet på deposition och inskränkning i tredje mans rätt att få tillgång till ett prov på deponerad mikroorganism (den s. k. expertlösningen). Tillhoppa innebär ändringarna att den svenska patentlagen kommer att innehålla en mer fullständig reglering av de problem som hänger samman med depositioner av mikroorganismer i patentansökningsärenden än vad som f. n. är fallet.

De föreslagna ändringarna i patentlagen rör också bestämmelserna om fullföljd i Sverige av patentansökningar som görs enligt samarbetskonventionen och handläggningen här av sådana ansökningar. Till en del föranleds dessa förslag av ändringar som har gjorts i tillämpningsföreskrifterna till den konventionen.

Slutligen föreslås att patentlagen ändras så att årsavgifter i patentärenden tas ut redan på ansökningsstadiet.

Enligt propositionen föreslås regeringen få bemyndigande att bestämma när den nya lagstiftningen skall träda i kraft.

Till grund för lagförslagen ligger såvitt avser ändringen av systemet med årsavgifter en framställning från patent- och registreringsverket och såvitt avser förslagen i övrigt patentpolicykommitténs betänkande (SOU 1981:21) Internationellt patentsamarbete III, 1977 års Budapestöverenskommelse m. m.

Lagstiftningsarbetet har bedrivits i nordiskt samarbete, och enighet har nåtts om i allt väsentligt likalydande författningstexter. En proposition om ändring i den danska patentlagen behandlas f. n. i Folketinget. I Norge och Finland däremot har av olika administrativa skäl några propositioner i ärendet ännu inte framlagts.

Vissa frågor om patentskydd på det mikrobiologiska området m. m.

Som ovan berörts får enligt patentlagen växtsorter och djurraser samt väsentligen biologiska förfaranden för framställning av växter och djur inte patenteras. I ett särskilt stadgande i patentlagen slås dock fast att patent får meddelas på mikrobiologiskt förfarande och alster av sådant förfarande. Enligt hittillsvarande praxis i Sverige har dock patent inte meddelats på en uppfinning som avser själva mikroorganismen som sådan, dvs. produktpatent på mikroorganismen.

Uppfinningar inom växtriket kan ges skydd enligt växtförädlarrättslagen (1971:392). Lagen ger den som tagit fram en ny växtsort en ensamrätt att yrkesmässigt framställa och marknadsföra förökningsmaterial av sorten samt

även i vissa fall att använda sorten för framställning av förökningsmaterial av annan sort. Ensamrätten ger dock i regel inte rätt att framställa konsumtionsvaror. Anledningen till att växtförädlingen fått en särskild skyddsform är att man i Norden inte ansett att patentreglerna bör tillämpas när det gäller levande materia. Det har också ansetts att kravet i patentlagen på reproducerbarhet, dvs. att en uppfinning skall ha en sådan karaktär att den avsedda effekten med säkerhet erhålls vid ett upprepat utövande av uppfinningen, inte kan uppfyllas när det gäller växtsorter.

I motionerna 1981/82:719 och 1982/83:227 tas upp frågan om patent är den lämpligaste skyddsformen för uppfinningar på det mikrobiologiska området. I båda motionerna framförs önskemål om att frågan om utformningen av skyddet för sådana uppfinningar utreds samt att därvid beaktas vad som anförs i motionerna. Motionärerna i motion 227 framhåller att man vid patentbestämmelsernas tillkomst inte kunde förutse den utveckling som ägt rum på det mikrobiologiska området. Detta medför problem när patentreglerna skall tillämpas på den nya tekniken. Vissa gentekniska förfaranden kan sålunda inte inrymmas i begreppet mikrobiologiskt förfarande utan är snarare att hänföra till väsentligen biologiskt förfarande för framställning av växter. Enligt båda motionerna kan de skäl som föranledde att växtförädlingen gavs en särskild skyddsform åberopas till stöd för att särskilda skyddsregler bör skapas för uppfinningar på det mikrobiologiska området. Vidare framhålls att utvecklingen på det mikrobiologiska området är resultatet av en intensiv grundforskning som förutsatt ett fritt informationsutbyte mellan forskningsinstitutionerna. Enligt motionärerna krävs ytterligare forskningsinsatser och därmed också fortsatt informationsutbyte på området. Under senare tid har starka kommersiella intressen gjort sig gällande beträffande nya gentekniska metoder samtidigt som forskare konstaterat en försämring av det fria informationsutbytet. Sammanfattningsvis anser motionärerna att starka skäl talar för att den lämpliga utformningen av skyddet för mikrobiologiska uppfinningar närmare bör utredas. Enligt motionärerna bör vid en sådan utredning begreppet mikroorganism definieras samt frågan om produktpatent på mikroorganismer övervägas.

Som motionärerna framhåller är patentlagen inte utformad med sikte på uppfinningar inom det mikrobiologiska området. När patentreglerna skall tillämpas på sådana uppfinningar uppkommer därför särskilda problem. Bl. a. har kravet på en tydlig beskrivning av uppfinningen varit svårt att uppfylla vilket lett till att man i Sverige liksom i andra industriländer infört den nuvarande ordningen med deposition av mikrobiologiska kulturer som en del av dokumentationen i patentärenden. Utskottet kan i och för sig dela motionärernas uppfattning att patentet måhända inte är den lämpligaste skyddsformen för alla mikrobiologiska uppfinningar. De flesta stora industriländer tillämpar emellertid patentet som skyddsform för dessa uppfinningar. Såvitt man kan bedöma i dag är det inte troligt att en diskussion på det internationella planet om andra skyddsformer för mikrobiologiska

uppfinningar skall komma i gång. Som framhålls i propositionen bör Sverige inte utan tungt vägande skäl isolera sig från den internationella utvecklingen på patentområdet. På grund av det anförda anser utskottet att det f. n. saknas anledning att överväga en annan ordning för skyddande av mikrobiologiska uppfinningar.

Vad särskilt angår frågan om en definition av begreppet mikroorganism vill utskottet erinra om att det under förarbetet till Budapestöverenskommelsen rädde enighet om att begreppet skall tolkas i sin vidaste mening under hänsynstagande till överenskommelsens syfte och att det skall omfatta alla mikroorganismer som kan bevaras vid en depositionsinstitution. Genom bestämmelserna i överenskommelsen om bevarande av mikroorganismer, bl. a. kravet på deposition i minst 30 år i förening med utlämnande av prov och test av den deponerade organismens livsduglighet, dras en praktisk gräns mot både djurraser och växtsorter som inte får patenteras och kemiska föreningar utan liv. Att i lagtexten närmare definiera begreppet mikroorganism torde vara mycket svårt. I propositionen görs emellertid vissa motivuttalanden om innebörden av begreppet. Utskottet, som ställer sig bakom vad som härvidlag anförts, anser att man inte härutöver genom motivuttalanden kan ge några mer detaljerade riktlinjer för hur begreppet skall tolkas. Sådana uttalanden riskerar att bli föråldrade eftersom mikrobiologin utvecklas snabbt. Utskottet anser därför i likhet med föredragande statsrådet att det får ankomma på rättstillämpningen att i de enskilda fallen närmare avgöra hur begreppet skall avgränsas. De svenska rättstillämpande myndigheterna bör därvid fästa stort avseende vid hur begreppet tolkas i andra industriländer och i det europeiska patentverket.

Beträffande frågan om produktpatent på mikroorganismer vill utskottet framhålla att spørsmålet om sådana patent kan meddelas eller ej beror på tolkningen av patentlagens uttryck alster av mikrobiologiskt förfarande. Praxis i de nordiska länderna har hittills varit den att patent inte meddelats på mikroorganismer som sådana. I andra länder har emellertid utvecklingen varit en annan, och även det europeiska patentverket meddelar numera produktpatent på mikroorganismer. Enligt utskottets mening bör det ankomma på de rättstillämpande myndigheterna att avgöra huruvida en mikroorganism som sådan kan anses utgöra ett alster av ett mikrobiologiskt förfarande och om uppfinningen i övrigt uppfyller de patenterbarhetsvillkor som allmänt gäller. Utskottet vill stryka under angelägenheten av att praxis på området i Sverige utvecklas under hänsynstagande till rättstillämpningen i andra länder och vid det europeiska patentverket. Inte minst det förhållandet att den sistnämnda institutionen meddelar produktpatent på mikroorganismer, vilka kan bli gällande i Sverige, talar för en anpassning av praxis i Sverige.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionerna 1981/82:719 och 1982/83:227 inte bör föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

I motion 1982/83:1763 tas upp frågan om privaträttsligt skydd för

gentekniska uppfinningar utanför det mikrobiologiska området. Motionären torde närmast avse hybrid-DNA-tekniken som bl. a. kan ge möjligheter till uppfinningar som rör djurriket. Enligt motionären är det viktigt att spörsmålet om ett eventuellt behov av privaträttsligt skydd för gentekniska uppfinningar inom det biologiska området utreds med hänsyn till utvecklingen på området. Motionären yrkar att spörsmålet liksom frågan om den lämpliga utformningen av ett skydd för uppfinningarna skall utredas.

Etiska, humanitära och sociala frågor m. m. kring hybrid-DNA-tekniken utreds f. n. av gen-etikkommittén (S 1981:03). Kommittén, som tillkallats efter en begäran av riksdagen (se SoU 1979/80:18) skall utreda de nämnda frågorna samt bl. a. överväga behovet av en etisk och social lagstiftning i syfte att sätta gränser för hur långt försök att på konstlad väg förändra anlag hos levande organismer skall tillåtas. Enligt vad utskottet inhämtat kommer kommittén även att ta upp olika immaterialrättsliga frågor med anknytning till ämnesområdet. Kommittén beräknas avlämna ett betänkande under år 1983.

Med hänsyn till det utredningsarbete som sålunda pågår avstyrker utskottet bifall till motion 1982/83:1763.

Utskottet vill med anledning av vad som anförts i de ovan behandlade tre motionerna tillägga att det självfallet är angeläget att Sverige håller jämna steg med utvecklingen utomlands på det biotekniska området. I den mån denna utveckling medför att frågan om nya skyddsformer för gentekniska förfaranden och för andra biotekniska uppfinningar får aktualitet förutsätter utskottet att man från svensk sida tar aktiv del i diskussionerna och medverkar till att frågan får en tillfredsställande lösning.

Tillträde till Budapestöverenskommelsen

Som ovan redovisats syftar Budapestöverenskommelsen till vissa förenklingar när det gäller depositioner av mikroorganismer i patentärenden. Överenskommelsen är enligt utskottets uppfattning till gagn både för dem som söker patent och för patentmyndigheterna och de institutioner som tar emot depositionerna. De praktiska fördelar som överenskommelsen innebär talar för att Sverige nu bör tillträda överenskommelsen. Utskottet vill vidare peka på att flera viktiga industriländer redan är medlemmar i Budapestunionen och att även det europeiska patentverket medverkar i denna, ett förhållande som också talar för att Sverige bör tillträda överenskommelsen. I sammanhanget finns även anledning att understryka att ett tillträde inte innebär att Sverige tar på sig några nya ekonomiska förpliktelser. I enlighet med det anförda förordar utskottet att riksdagen godkänner Budapestöverenskommelsen. De förslag till författningsändringar som har samband med tillträdesfrågan eller som aktualiserats i det sammanhanget föranleder inte några erinringar från utskottets sida, och utskottet tillstyrker att de antas av

riksdagen. Vissa andra förslag till lagändringar, som läggs fram i propositionen, behandlar utskottet i de följande avsnitten.

Begränsning av kravet på deposition

När patent söks på en uppfinning som avser ett mikrobiologiskt förfarande eller ett alster av sådant förfarande skall, som tidigare redovisats, en deposition av mikroorganismen i fråga ske. Depositionskravet gäller dock inte om mikroorganismen är allmänt tillgänglig. Också i den europeiska patentkonventionen fanns till en början en regel med samma krav på deposition. Efter önskemål från industrihåll har föreskrifterna i konventionen fr. o. m. den 1 juni 1980 ändrats så att deposition inte krävs när den mikroorganism som avses med en patentansökan kan beskrivas i ansökningen så att en fackman med ledning därav kan utöva uppfinningen.

I propositionen föreslås att patentlagen anpassas till den ändrade regleringen i konventionen. Förslaget kritiseras i motion 1982/83:226. Enligt motionärerna är det ett rimligt antagande att det f. n. inte är möjligt att annat än i rena undantagsfall beskriva en mikroorganism så att tydlighetskravet i patentlagen uppfylls. Inte heller kommer det inom en överskådlig framtid att bli möjligt att ge en tillräckligt tydlig beskrivning. Motionärerna anser att den föreslagna ordningen inte är till någon påtaglig nytta samtidigt som den innebär uppenbara risker för att patentsökanden gör rättsförluster. I motionen yrkas avslag på förslaget om en begränsning av depositionskravet.

Utskottet konstaterar att det bland de remissinstanser som yttrat sig över patentpolicykommitténs betänkande rådde delade meningar i frågan huruvida depositionskravet borde begränsas. Några remissinstanser ansåg av samma skäl som motionärerna att förslaget inte borde genomföras. Majoriteten av de instanser som uttalade sig i frågan tillstyrkte däremot förslaget. Bland remissinstanserna som är sakkunniga på det mikrobiologiska området synes de flesta vara överens om att man redan i dag i vissa fall kan ge en tillräckligt tydlig skriftlig beskrivning av uppfinningar som avser användningen av en inte allmänt tillgänglig mikroorganism. Åtskilliga av dessa sakkunniga har också den uppfattningen att möjligheterna att ge en tillräckligt tydlig beskrivning kommer att öka åtminstone när det gäller vissa slag av de nu aktuella uppfinningarna. Med hänsyn till vad sålunda framkommit anser utskottet i likhet med föredragande statsrådet att det finns skäl att öppna möjligheten för en helt skriftlig beskrivning i vissa fall.

Beträffande motionärernas påstående att förslaget kan leda till rättsförluster vill utskottet framhålla att en patentsökande alltid löper risken att hans beskrivning inte anses tillräckligt tydlig och att ansökningen därför avslås eller att patentet sedermera ogiltigförklaras. Den som söker patent på en mikrobiologisk uppfinning och väljer att utnyttja möjligheten till en helt skriftlig beskrivning kommer således inte att ha någon särställning i detta

hänseende. För honom eller henne gäller det därför liksom för andra uppfinnare att noga överväga huruvida beskrivningen fyller kravet på tydlighet. I själva verket är en uppfinnare på det mikrobiologiska området bättre ställd än andra uppfinnare eftersom han eller hon alltid kan gardera sig genom att göra en deposition. En sökande som är osäker om beskrivningen är tillräckligt tydlig bör självfallet utnyttja denna möjlighet.

På grund av det anförda tillstyrker utskottet att den föreslagna begränsningen i kravet på deposition genomförs och avstyrker således bifall till motion 226.

Den s. k. expertlösningen

Enligt patentlagen blir handlingarna i ett patentärende tillgängliga för allmänheten en viss tid efter det att patentansökningen givits in. I de fall då en mikrobiologisk kultur deponerats i ärendet skall också kulturen hållas tillgänglig för tredje man när handlingarna blivit offentliga. Från denna tidpunkt kan således tredje man få ut ett prov på den deponerade organismen. Skälet till denna ordning är att depositionen utgör en viktig del av ansökningen. Reglerna om offentliggörande av dokumentationen i patentärenden skall ses mot bakgrund av att det från samhällets synpunkt är önskvärt att nya uppfinningar kommer till allmänhetens kännedom och därmed kan ge underlag för vidare forskning och utveckling. Bestämmelserna syftar alltså till att främja den tekniska utvecklingen. När uppfinnaren på grund av patentreglerna måste låta allmänheten få del av uppfinningen får han i gengäld genom patentet en ensamrätt att ekonomiskt utnyttja den.

Regler om offentliggörande av patenthandlingar finns i de flesta industri-länders patentlagar och även i den europeiska patentkonventionen. Också bestämmelsen om tredje mans rätt att få ut ett prov på en deponerad mikroorganism har sin motsvarighet i konventionen. Med verkan fr. o. m. den 1 juni 1980 har emellertid i konventionen tagits in bestämmelser som innebär att patentsökanden kan förhindra att proverna under ett visst skede lämnas ut direkt till tredje man. Den nya regleringen innebär att, om patentsökanden begär det, prov skall lämnas ut bara till en oberoende sakkunnig till dess europeiskt patent har meddelats eller patentansökningen har avslagits eller återkallats eller skall anses återkallad, den s. k. expertlösningen. Som sakkunnig kan användas antingen en person som patentsökanden och vederbörande tredje man har enats om eller någon som tredje man ensidigt väljer från en lista som upprättas av det europeiska patentverket.

Den nya ordningen med en sakkunnig mellanhand infördes efter önskemål från europeiska industriorganisationer som hävdade att det förelåg risk för missbruk av proverna och att ett missbruk på ett tidigt stadium av handläggningen av en patentansökan kunde få särskilt allvarliga följder. Frågan om de nya reglerna skulle tas in i konventionen var inte okontrovers-

siell, och särskilt från svensk och brittisk sida motsatte man sig expertlösningen på grund av att den rimmade illa med bestämmelserna om patenthandlingars offentlighet. Sedan systemet med en sakkunnig mellanhand antagits av den europeiska patentorganisationens förvaltningsråd begärdes från svensk sida att erfarenheterna av systemet skulle studeras efter fem år och att en omprövning av systemet då också skulle tas upp. Mot detta hade förvaltningsrådets majoritet inte någon erinran.

I propositionen föreslås att i patentlagen förs in en bestämmelse efter mönster av den nya regeln i den europeiska patentkonventionen. Systemet med en sakkunnig mellanhand skall få tillämpas till dess patentansökningen blivit utlagd eller slutligen avgjorts. Som sakkunnig skall enligt vad som uttalas i propositionen få anlitas antingen en person som patentsökanden och den som begär att få ut provet kommit överens om eller en person som förts upp på en särskild förteckning. Förteckningen skall göras upp av patentverket.

I motion 1982/83:228 yrkas avslag på förslaget att expertlösningen införlivas med svensk rätt. Motionärerna framhåller att såvitt känt inte någon av de fördragsslutande staterna ännu infört expertlösningen. Med hänsyn till Sveriges agerande i förvaltningsrådet anser motionärerna det olämpligt att Sverige nu som första land skall lagstifta om expertlösningen. Ett sådant steg kan få till konsekvens att en aktion från svensk sida i den europeiska patentorganisationen i syfte att upphäva systemet med en sakkunnig mellanhand blir mindre trovärdig. Motionärerna framhåller vidare att skälen för lagförslaget i den nu aktuella delen inte är bärande samt att expertlösningen strider mot patentlagstiftningens syfte att främja den tekniska utvecklingen. Enligt motionärerna kommer vidare systemet med en sakkunnig mellanhand att medföra problem. Bl. a. påpekas att propositionen inte innehåller några garantier för att det kommer att finnas sakkunniga som är villiga att medverka mot en rimlig ersättning.

I likhet med motionärerna hyser utskottet principiella betänkligheter mot expertlösningen. Förslaget att depositioner av mikroorganismer skall vara tillgängliga endast genom en sakkunnig mellanhand innebär sålunda en långtgående inskränkning av huvudregeln att dokumentationen i patentärenden skall hållas tillgänglig för allmänheten. Invändningar mot expertlösningen har också förts fram såväl under patentpolicykommitténs arbete och remissförandet som i propositionen och inför utskottet av företrädare för patentbesvärsrätten. Vid en bedömning av spørsmålet måste emellertid beaktas att rätten för tredje man att få ut ett prov på en deponerad mikroorganism innebär att själva produktionsmedlet i ett mikrobiologiskt förfarande ställs till hans eller hennes förfogande medan rätten att få del av den skriftliga dokumentationen endast medför att tredje man får tillgång till uppgifter om hur en viss teknisk fråga lösts. Med hänsyn både till den patentsökandes och tredje mans intresse är det alltså en skillnad mellan utlämnande av prov från en deposition och av den skriftliga dokumentatio-

nen i ett patentärende. I likhet med föredragande statsrådet anser utskottet att det finns fog för den uppfattning som förts fram också från den svenska industrin att det föreligger risk för missbruk om konkurrenter på ett tidigt stadium får direkt tillgång till prov från en deposition. Utskottet vill vidare framhålla att ett tillmötesgående av motionärernas önskemål inte i praktiken skulle få någon större betydelse för offentligheten i patentärenden på det mikrobiologiska området. Den som vill få skydd i Sverige för en mikrobiologisk uppfinning har nämligen alltid möjlighet att söka ett europeiskt patent. En annan omständighet som måste beaktas är att om uppfinnare på det mikrobiologiska området anser att ett fullgott skydd endast kan erhållas vid en europeisk patentansökan några patentansökningar på området inte kommer att ges in till det svenska patentverket. Verket kan till följd härav komma att sakna mikrobiologisk expertis vilket är till nackdel både för industrin i Sverige och för patentverket självt. Det anförda utgör enligt utskottets mening starka skäl för att systemet med en sakkunnig mellanhand införs i svensk patenträtt. Utskottet vill i anslutning härtill erinra om att lagförslaget kommit till i nordiskt samarbete och att en proposition i ämnet förelagts folketinget i Danmark. Även från finsk sida har expertlösningen godtagits men lagstiftningsarbetet har som tidigare berörts ännu inte resulterat i en proposition. I Norge däremot har man ännu inte tagit slutlig ställning i frågan. Utskottet vill också framhålla att enligt inhämtade upplysningar den franska patentlagen numera ändrats så att expertlösningen kan tillämpas och att man i vissa länder, bl. a. Förbundsrepubliken Tyskland, anser sig kunna tillämpa expertlösningen utan lagändring.

Beträffande motionärernas farhågor för att det i praktiken inte skall finnas någon sakkunnig som är villig att åta sig uppdrag för tredje man till rimlig ersättning bör framhållas att det i varje särskilt fall blir en förhandlings- och avtalsfråga mellan de berörda personerna. Att en sakkunnig oftast avböjer uppdrag eller betingar sig orimligt hög ersättning bör liksom då en sakkunnig uppträder olämpligt föranleda patentverket att stryka vederbörande från förteckningen.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet förslaget om den s. k. expertlösningen och avstyrker bifall till motion 228. Med hänsyn till frågans betydelse vill utskottet understryka vikten av att – som förutskickas i propositionen – regeringen uppmärksammat följer hur systemet med en sakkunnig mellanhand tillämpas. Skulle allvarliga olägenheter visa sig uppkomma förutsätter utskottet att man från svensk sida verkar för att systemet slopas i den europeiska patentkonventionen och att det avskaffas också i vår lagstiftning.

Ändring av systemet för årsavgifter, m. m.

Kostnaderna för verksamheten vid patentverket och patentbesvärsrätten skall täckas med avgifter som verket tar ut för sina tjänster. En väsentlig del

av dessa kostnader och intäkter hänför sig till patentärendena. I patentärenden tas avgifter ut i flera olika sammanhang. Bl. a. skall sökanden betala ansökningsavgift när patentansökningen görs. Den helt övervägande delen av intäkterna i patentärenden (ca 85 %) utgörs dock av de årsavgifter som betalas för meddelade patent. Reglerna i patentlagen om årsavgifter har utformats så att skyldigheten att betala avgifterna för meddelade patent inte bara avser tiden efter patentets meddelande utan också tiden mellan ansökningen och meddelandet. Årsavgifterna för handläggningstiden förfaller dock till betalning först när patentet meddelas.

I propositionen föreslås att årsavgifterna skall börja tas ut redan under ansökningsstadiet, dock först sedan två år förflutit från ansökningsdagen. Tidpunkten har valts med hänsyn till att sökanden i det övervägande antalet fall efter två år har ett rimligt underlag för en bedömning av om ansökningen är värd att fullföljas eller inte. För den vars ansökning leder till patent innebär de nya reglerna endast att skyldigheten att betala årsavgifterna för handläggningstiden inträder tidigare än vad som f. n. är fallet. Den som inte får ett patent beviljat kommer däremot till skillnad från nuvarande ordning att bli tvungen att betala årsavgifter fram till dess ansökningen avslås eller förfaller, såvida han inte återkallar sin ansökan inom två år. De föreslagna ändringarna berör inte ansökningar som gjorts före ikraftträdandet.

I motion 1982/83:1764 framhålls att det årliga antalet nya patentansökningar till det svenska patentverket har minskat från 15 000 år 1972 till 7 500 år 1982. Minskningen, som är en följd av Sveriges tillträde till den europeiska patentkonventionen, är betydligt större än vad som förutsågs vid tillträdet. Enligt motionären har det minskade antalet ansökningar en avgörande inverkan på patentverkets ekonomiska situation. En utvärdering av följderna för patentverket av tillträdet till den europeiska patentkonventionen bör därför ske. Motionären anför vidare att minskningen av antalet patentärenden innebär att patentverket fått resurser att nedbringa balansen av inte avgjorda ärenden. Någon förkortning av handläggningstiderna har emellertid inte skett på grund av att verket prioriterat bl. a. sin uppdragsverksamhet. Också utformningen av uppdragsverksamheten och dess inverkan på patentverkets ordinära verksamhet bör utredas. I avvaktan på resultatet av utvärderingen bör enligt motionären årsavgiftssystemet inte ändras. Enligt motionären finns det även andra skäl som talar mot den föreslagna ändringen, bl. a. risken för att antalet patentansökningar till patentverket ytterligare kommer att minska. Motionären pekar också på att de nya reglerna kan leda till att intresset att söka patent avtar, ett förhållande som är till nackdel i en industriell lågkonjunktur då behovet att stimulera den tekniska utvecklingen är störst. Motionären yrkar att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av Sveriges medlemskap i den europeiska patentorganisationen (yrkande 1) samt att riksdagen beslutar att – med avslag på propositionen i denna del – nuvarande system för årsavgifter skall fortsätta att gälla i avvaktan på utvärderingen (yrkande 2).

Utskottet konstaterar att regeringen den 11 november 1982 bemyndigat det statsråd som har till uppgift att föredra ärenden om patent att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att undersöka vilka verkningar Sveriges medlemskap i den europeiska patentorganisationen haft och kan väntas få i fortsättningen på patentverket och svenskt patentväsen. Enligt direktiven (Dir. 1982:48) skall utredningsmannen också granska ändamålsenligheten av patentverkets politik när det gäller uppdragsverksamheten. Enligt utskottets mening får yrkande 1 i motionen anses helt tillgodosett genom den utvärdering som sålunda kommer att ske. Motionsyrkandet bör därför inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

På begäran av lagutskottet har näringsutskottet yttrat sig över propositionen och motion 1764 såvitt gäller frågan om systemet med årsavgifter. Näringsutskottet finner det angeläget att man är varse riskerna för negativa konsekvenser av att årsavgifter under ansökningstiden införs. Dessa risker tycks regeringen också ha haft i åtanke. Samtidigt står det enligt näringsutskottet klart att det finns starka principiella skäl för en sådan avgiftsömläggning. Näringsutskottet hänvisar till att riksrevisionsverket (RRV) – som för några år sedan gjorde en översyn av patentverkets avgiftspolitik – har ansett sig kunna konstatera att patentverkets avgifter under patentprocessens initialskede även efter en förändring av systemet kommer att vara relativt marginella jämfört med de ombudskostnader som det stora flertalet patentsökande måste bära. RRV pekar på andra – i praktiken också utnyttjade – medel varigenom samhället kan stimulera "de enskilda och små uppfinnarna" att söka patent. Hit hör stöd från styrelsen för teknisk utveckling. Det är, fortsätter näringsutskottet, RRV:s mening att patentverket "främst genom upprätthållande av ett funktionsdugligt patentsystem med hög granskningskvalitet stimulerar intresset för innovationer, uppfinningar och patentsökande i samhället och att huvudansvaret för ekonomisk och annan stimulans bör vila på de organ som skapats för detta syfte". Näringsutskottet finner dessa synpunkter beaktansvärda.

Näringsutskottets slutsats är att det inte finns anledning för riksdagen att tillbakavisa regeringens förslag till omläggning av patentverkets avgiftssystem. Det kan enligt näringsutskottet förutsättas att patentverket självt liksom olika intressenter ägnar uppmärksamhet åt hur omläggningen verkar. Näringsutskottet pekar också på att denna fråga naturligen kommer att prövas vid den särskilda utvärdering som skall komma till stånd.

Näringsutskottet tillstyrker således propositionen i förevarande del och avstyrker det aktuella motionsyrkandet.

Lagutskottet kan för sin del ansluta sig till näringsutskottets ställningstagande. Lagutskottet förordar således att den föreslagna omläggningen av systemet med årsavgifter genomförs. Yrkande 2 i motion 1764 bör i enlighet härmed avslås.

Utnyttjande av patent

I motion 1981/82:2312 yrkas (yrkande 4) att riksdagen hos regeringen begär utredning om förändringar i patentlagstiftningen med syfte att hindra uppköp av innovationer för att stoppa dessa. Som skäl för yrkandet anför motionärerna att de enskilda uppfinnarna behöver skydd mot att deras uppfinningar köps upp och manipuleras av storföretagen.

Utskottet erinrar om att det vid en överlåtelse av patent råder full avtalsfrihet. Om förvärvaren av ett patent inte använder sig av uppfinningen kan den ursprunglige patenthavaren inte återkräva patentet såvida inte avtalet ger honom möjlighet härtill. Genom bestämmelser om s. k. tvångslicens i patentlagen har emellertid lagstiftaren sökt motverka att patent inte utnyttjas. Tvångslicens får meddelas om tre år förflutit sedan patentet meddelades och dessutom fyra år gått sedan patentansökningen gjordes. En förutsättning för tvångslicens är att uppfinningen inte utövas i Sverige i skäligen omfattning. Vidare gäller att tvångslicens inte får meddelas om patenthavaren har godtagbar anledning för sin underlåtenhet att utöva patentet. Också i vissa andra fall kan tvångslicens meddelas. Reglerna om tvångslicens i den svenska patentlagen liksom motsvarande bestämmelser i övriga nordiska patentlagar bygger i allt väsentligt på Pariskonventionens stadganden i detta hänseende.

Enligt utskottets mening är det med hänsyn till både samhällets intressen och den enskilde uppfinnarens intressen angeläget att uppfinningar som patenterats verkligen kommer till användning. Någon skärpning av reglerna om tvångslicens framstår emellertid inte som möjlig på grund av Sveriges internationella förpliktelser på patentområdet. Något behov av att vid sidan av dessa regler införa en bestämmelse om att en förvärvare av patent måste utnyttja patentet inom viss tid finns enligt utskottets uppfattning inte. Som utskottet framhöll är 1980 (LU 1980/81:9) vid behandlingen av ett motionsyrkande med i huvudsak samma syfte som det nu aktuella kan nämligen parterna i överlåtelse- eller licensavtal stipulera att patentet skall återgå till uppfinnaren om uppfinningen inte utnyttjas inom ett visst antal år. En uppfinnare kan också avtala om minimiroyalty som håller honom skadeslös. Med hänsyn till att många uppfinnare kanske inte kan tillvarata sina möjligheter att avtalsvägen försäkra sig om att uppfinningen verkligen blir utnyttjad är det enligt utskottets mening angeläget att uppfinnaren kan få råd och hjälp vid upprättande av avtal. Styrelsen för teknisk utveckling bör härvidlag kunna fylla en viktig funktion.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet att motion 2312 yrkande 4 inte bör föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

Invändningsförfarandet

Om ansökningshandlingarna i ett patentärende är fullständiga och patentverket finner att något hinder inte föreligger mot att meddela patent vidtar det s. k. invändningsförfarandet. Patentansökningen skall därvid utläggas för att allmänheten skall få tillfälle att inom tre månader komma in med invändningar mot ansökningen. Utläggningen kungörs och patenthandlingarna blir offentliga fr. o. m. utläggningsdagen om de inte blivit det tidigare. Invändningsförfarandet ingår som ett led i patentverkets prövning av ansökningen och utgör ett komplement till granskningen. Sedan fristen för inkommande med invändning gått ut skall patentverket ta upp patentansökningen till slutlig prövning.

Vem som helst får komma in med en invändning mot en patentansökan. Det krävs alltså inte att invändarens rätt skall beröras på något sätt av ansökningen. Har invändning gjorts gäller enligt 23 § patentlagen att patentsökanden skall underrättas om invändningen och beredas tillfälle att yttra sig. Sökanden skall tillställas exemplar av samtliga skrifter från invändaren. Närmare föreskrifter om invändningsförfarandet finns i patentkungörelsen (1967:838) och i de bestämmelser som patentverket meddelat med stöd av kungörelsen (patentbestämmelserna). I 35 § patentkungörelsen föreskrivs att om sökanden inkommer med yttrande över en invändning, patentverket skall avgöra om ytterligare skriftväxling behövs. Regeln innebär att den allmänna bestämmelsen i 15 § förvaltningslagen (1971:290) om att parterna i förvaltningsärenden skall få tillfälle att yttra sig över inkomna skrivelser inte är tillämplig i patentärenden. Av patentbestämmelserna följer bl. a. att skriftväxling med invändare bör inskränkas till vad som är oundgängligen nödvändigt för patentärendets utredning. Endast efter en prövning av omständigheterna bör invändare beredas tillfälle att avge påminnelser över sökandens första yttrande över invändningsskriften. Därefter bör invändare inte beredas tillfälle att vidare yttra sig i ärendet om inte särskilda skäl föreligger.

Meddelar patentverket patent har en invändare rätt att föra talan mot beslutet hos patentbesvärsrätten. Går patentverkets beslut emot patentsökanden får denne överklaga hos patentbesvärsrätten. För handläggningen i patentbesvärsrätten gäller bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291) vilket bl. a. innebär att patentsökanden och invändaren skall få tillfälle att yttra sig över motsidans skrivelser. Några begränsningar av skriftväxlingen föreligger således inte här. Mot patentbesvärsrättens beslut får endast patentsökanden föra talan till regeringsrätten.

I motion 1982/83:230 kritiseras den nuvarande ordningen när det gäller skriftväxling med en invändare. Motionären framhåller att den nuvarande bestämmelsen i 35 § patentkungörelsen synes bygga på att invändaren ej har ställning som part i patentärendet. Ett sådant synsätt på invändarens ställning är numera föråldrat och står inte i överensstämmelse med förvaltningslagen. Enligt motionären finns det också andra skäl för att

invändaren alltid bör få del av patentsökandens skrivelser. Motionären anser att den enklaste lösningen av frågan är att 35 § patentkungörelsen ändras så att patentsökanden och invändaren skall tillställas exemplar av samtliga skrifter som tillförs ärendet av annan och yrkar att riksdagen hos regeringen begär en sådan ändring av patentkungörelsen.

Utskottet vill för sin del framhålla att de nuvarande reglerna om skriftväxling när invändning gjorts i ett patentärende skall ses mot bakgrund av önskemålet att handläggningen av patentärenden inte fördröjs. Det har därför ansetts angeläget att patentverket har möjlighet att avbryta skriftväxlingen när verket anser det befogat. I sammanhanget kan anmärkas att enligt mönsterskyddsförordningen (1970:486) och varumärkesförordningen (1960:694) en motsvarande ordning gäller vid handläggningen av ärenden om mönsterskydd och om varumärken. Även om, som motionären framhåller, regeln i patentkungörelsen innebär ett avsteg från vad annars gäller vid handläggningen av förvaltningsärenden framstår den som sakligt motiverad. Att av reglerna om förfarandet i patentärenden dra den slutsatsen att invändaren skulle ha en oförmånligare ställning än en part i ett annat förvaltningsärende är enligt utskottets mening inte befogat.

Till det anförda vill utskottet lägga att invändarens möjligheter att bemöta sökandens påståenden inte är så begränsade i praktiken som motionen ger sken av. Enligt vad som upplystes vid utskottets studiebesök på patentverket är det sålunda ganska vanligt att invändaren får yttra sig över patentsökandens skrivelser. Vidare gäller att invändaren alltid tillställs patentverkets beslut i patentärendet tillsammans med sökandens samtliga skrivelser med anledning av invändningen. Invändaren får härigenom tillgång till det material i ärendet som behövs för att han eller hon skall kunna bedöma om det finns anledning att föra saken vidare till patentbesvärsträtten.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motion 230 inte bör föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

Övrigt

Utöver vad utskottet anför föranleder propositionen inga uttalanden från utskottets sida.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *patent som skyddsform för mikrobiologiska uppfinningar* att riksdagen avslår motion 1981/82:719 och motion 1982/83:227.
2. beträffande *skydd för vissa biologiska uppfinningar* att riksdagen avslår motion 1982/83:1763.

3. beträffande *Budapestöverenskommelsen*
att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:67 godkänner den i Budapest den 28 april 1977 avslutade överenskommelsen om internationellt erkännande av deposition av mikroorganismer i samband med patentärenden.
4. beträffande *begränsning av kravet på deposition*
att riksdagen avslår motion 1982/83:226,
5. beträffande *den s. k. expertlösningen*
att riksdagen avslår motion 1982/83:228,
6. beträffande *systemet med årsavgifter, m. m.*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1764,
7. beträffande *lagförslagen*
att riksdagen antar de i proposition 1982/83:67 framlagda förslagen till lag om ändring i patentlagen (1967:837) och lag om ändring i lagen (1977:729) om patentbesvärsrätten,
8. beträffande *utnyttjande av patent*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2312 yrkande 4,
9. beträffande *invändningsförfarandet*
att riksdagen avslår motion 1982/83:230.

Stockholm den 7 april 1983

På lagutskottets vägnar

PER-OLOF STRINDBERG

Närvarande: Per-Olof Strindberg (m), Lennart Andersson (s), Stig Olsson (s), Martin Olsson (c), Elvy Nilsson (s), Arne Andersson i Gamleby (s), Mona Saint Cyr (m), Marianne Karlsson (c), Owe Andréasson (s), Sigvard Persson (c), Per Israelsson (vpk), Margit Gennser (m), Lars Hedfors (s), Inga-Britt Johansson (s) och Sten Andersson i Malmö (m).

Särskilt yttrande (mom. 8)

Per Israelsson (vpk) anför:

Partimotionen 1981/82:2312 (vpk) tar i sitt yrkande 4 upp frågan om hur patent utnyttjas. Motionen yrkar på ändringar i patentlagstiftningen syftande till att förhindra att patent köps upp av ekonomiskt starka grupper för att sedan inte användas. Det kan röra sig om företag som ser det nya patentet som en fara för den egna produktionen. Man har kanske investerat stora belopp i en viss teknik och vill utnyttja denna för att få tillbaka det investerade kapitalet och vill inte riskera att bli störd av en ny teknik som gör den redan etablerade tekniken föråldrad.

Ett sådant handlingssätt kan te sig rationellt från det egna företags snäva synvinkel men är negativt från samhällets synpunkt. Det är ju innovationer som driver utvecklingen framåt mot bättre effektivitet, bättre resursutnyttjande, mindre miljöstörningar och skapar den tekniska grundvalen för ökad välfärd. Särskilt farliga blir sådana uppköp om de görs av stora transnationella företag som har makt att stoppa tillämpningen av en viss ny teknik i världsskala. Därför är det ett samhällsintresse att nydanande tekniska innovationer kommer till användning inom produktionen.

Utskottet har emellertid funnit att det möter svårigheter att via patentlagstiftningen komma till rätta med oönskade uppköp av patent. Detta bl. a. därför att den svenska lagstiftningen är beroende av internationella överenskommelser. Dock finns, med nu gällande lagstiftning, möjlighet till tvångslicens 4 år efter det att patentsökan gjorts och 3 år efter det att patentet meddelats. Bästa sättet att komma till rätta med de problem som motionen aktualiserat torde, som utskottet framhållit, vara att via avtal vid patentets försäljning säkra att patentet kommer till användning inom viss tid. För att hjälpa uppfinnare i dessa sammanhang bör samhälleliga organ, som styrelsen för teknisk utveckling (STU), träda in. Utskottet är i sak överens med det krav motionärerna aktualiserat men ser det inte som möjligt att lösa problemet via ändringar i patentlagstiftningen utan genom andra här nämnda åtgärder.

Lagförslagen i proposition 1982/83:67

1 Förslag till

Lag om ändring i patentlagen (1967:837)

Härigenom föreskrivs beträffande patentlagen (1967:837)¹ dels att 8, 14, 15, 22, 24, 31–34, 38, 40–42, 51, 52, 56, 72, 73, 75, 76 och 86 §§ samt rubriken närmast före 41 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 8 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §²

Ansökan om patent göres skriftligen hos patentmyndigheten eller, i fall som avses i 3 kap., hos patentmyndighet i främmande stat eller hos internationell organisation.

Ansökningen skall innehålla beskrivning av uppfinningen, innefattande även ritningar om sådana behövas, samt bestämd uppgift om vad som sökes skyddat genom patentet (patentkrav). Den omständigheten att uppfinningen avser kemisk förening medför icke att bestämd användning måste anges i patentkravet. Beskrivningen skall vara så tydlig, att en fackman med ledning därav kan utöva uppfinningen. Avser uppfinning mikrobiologiskt förfarande eller alster av sådant förfarande och skall mikroorganism som icke är allmänt tillgänglig användas vid utövande av uppfinningen, anses uppfinningen icke tillräckligt tydligt angiven, med mindre en kultur av denna mikroorganism lämnas i förvar enligt föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bestämmande, patentmyndigheten meddelar.

Ansökningen skall dessutom innehålla ett sammandrag av beskrivning och patentkrav. Sammandraget skall tjäna enbart som teknisk information och må icke tillmätas betydelse i annat avseende.

I ansökningen skall uppfinnarens namn anges. Sökes patent av annan än uppfinnaren, skall sökanden styrka sin rätt till uppfinningen.

Sökanden skall erlägga fastställd ansökningsavgift.

Ansökningen skall innehålla beskrivning av uppfinningen, innefattande även ritningar om sådana behövas, samt bestämd uppgift om vad som sökes skyddat genom patentet (patentkrav). Den omständigheten att uppfinningen avser kemisk förening medför icke att bestämd användning måste anges i patentkravet. Beskrivningen skall vara så tydlig, att en fackman med ledning därav kan utöva uppfinningen. En uppfinning som avser ett mikrobiologiskt förfarande eller ett alster av ett sådant förfarande skall i de fall som anges i 8 a § anses tillräckligt tydligt angiven endast om dessutom villkoren i den paragrafen är uppfyllda.

Sökanden skall erlägga fastställd ansökningsavgift. För ansökningen skall också erläggas fastställd årsavgift för varje avgiftsår, som börjar

¹ Lagen omtryckt 1978:149.

² Senaste lydelse 1978:149.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

innan ansökningen slutligt avgjorts.
 Avgiftsår enligt denna lag omfattar ett år och räknas, första gången från den dag då ansökningen gjordes eller skall anses gjord och därefter från motsvarande dag efter kalendern.

8 a §

Om det vid utövandet av en uppfinning skall användas en mikroorganism som varken är allmänt tillgänglig eller kan beskrivas så i ansökningshandlingarna att en fackman med ledning av dessa kan utöva uppfinningen, skall en kultur av organismen deponeras senast den dag då ansökningen görs. Kulturen skall därefter fortlöpande finnas deponerad så att den som enligt denna lag är berättigad att få prov från kulturen kan få sitt prov levererat i Sverige. Regeringen föreskriver var depositioner får göras.

Upphör en deponerad kultur att vara livsduglig eller kan av annan orsak prov inte tillhandahållas från kulturen, får den ersättas med ny kultur av samma organism inom den tid och i den ordning i övrigt som regeringen föreskriver. Har så skett, skall den nya depositionen anses gjord redan den dag då den tidigare depositionen gjordes.

14 §

Ändrar sökanden ansökningen inom sex månader från den dag då ansökningen gjordes, skall ansökningen anses gjord vid den tidpunkt då ändringen vidtogs, om han yrkar det.

Yrkande enligt första stycket *må* framställas endast en gång och *må ej* återtagas.

Yrkande enligt första stycket *skall* framställas inom två år från den dag då ansökningen gjordes. Sådant yrkande får framställas endast en gång och får inte återtas.

15 §³

Har sökanden icke iakttagit vad som är föreskrivet om ansökan eller finner patentmyndigheten annat hinder föreligga för bifall till ansökningen, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidtaga rättelse. I sammandraget må patentmyndigheten dock, utan att höra sökanden, göra de ändringar som den finner nödvändiga.

Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller

³ Senaste lydelse 1978:149.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist, skall ansökningen avskrivas. Underrättelse därom skall intagas i föreläggandet.

Avskriven ansökan återupptages, om sökanden inom fyra månader efter utgången av förelagd tid inkommer med yttrande eller vidtager åtgärd för att avhjälpa brist och inom samma tid erlägger fastställd återupptagningsavgift.

Erlägger inte sökanden årsavgift enligt 8, 41 och 42 §§, skall ansökningen avskrivas utan föregående föreläggande. Sålunda avskriven ansökan får inte återupptas.

22 §⁴

Från och med den dag då ansökningen utlägges skola handlingarna i ärendet hållas tillgängliga för envar.

När aderton månader förflutit från den dag då patentansökningen gjordes, eller, om prioritet yrkas, den dag från vilken prioriteten begäres, skola handlingarna hållas tillgängliga för envar, även om ansökningen icke utlagts. Har beslut fattats om avskrivning eller avslag, skola handlingarna dock hållas tillgängliga endast om sökanden begär att ansökningen återupptages, anför besvär eller gör framställning enligt 72 eller 73 §.

På framställning av sökanden skola handlingarna hållas tillgängliga tidigare än som följer av första och andra styckena.

När handlingarna blir tillgängliga enligt andra eller tredje stycket, skall kungörelse därom utfärdas.

Innehåller handling företagshemlighet och rör den icke uppfinning vara patent sökes, äger patentmyndigheten, om särskilda skäl föreligga, på yrkande förordna att handlingen icke må utlämnas. Har sådant yrkande framställts, må handlingen icke utlämnas förrän yrkandet ogillats genom beslut som vunnit laga kraft.

Kultur av mikroorganism som lämnas i förvar enligt 8 § andra stycket skall, sedan handlingarna i ärendet blivit tillgängliga för envar, hållas tillgänglig för den som gör skriftlig framställning därom och förbinder sig att iakttaga vad regeringen föreskriver till förebyggande av missbruk av sådan kultur.

Om en kultur av en mikroorganism har deponerats enligt 8 a §, har envar rätt att få prov från kulturen sedan handlingarna har blivit allmänt tillgängliga enligt första, andra eller tredje stycket. Vad nu sagts medför dock inte att prov skall lämnas ut till någon som till följd av föreskrift i lag eller annan författning inte får ta befattning med den deponerade mikroorganismen. Det medför inte heller att prov skall lämnas ut till någon vars befattning med provet kan antas vara förbunden med en påtaglig risk med hänsyn till organismens skadebringande egenskaper.

⁴ Senaste lydelse 1978:149.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Till dess patentansökningen har utlagts eller avgjorts slutligt utan att ha utlagts gäller oaktat bestämmelsen i sjätte stycket första meningen att, om sökanden begär det, prov från deposition får lämnas endast till en särskild sakkunnig. Regeringen föreskriver inom vilken tid sådan begäran får göras och vem som får anlitas som sakkunnig av den som vill få prov.

Den som vill få prov skall göra skriftlig framställning om det hos patentmyndigheten och avge en förbindelse av det innehåll som regeringen föreskriver för att förebygga missbruk av provet. Om prov får utlämnas endast till en särskild sakkunnig, skall förbindelsen i stället avges av denne.

24 §⁵

Talan mot slutligt beslut av patentmyndigheten på patentavdelningen i ärende angående ansökan om patent må föras av sökanden, om det gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits oaktat invändning framställts i behörig ordning, må talan föras av den som gjort invändningen. Återkallar invändaren sin talan, må denna likväl prövas, om särskilda skäl föreligga.

Mot beslut, varigenom begäran om återupptagning enligt 15 § tredje stycket eller 20 § första stycket avslagits eller yrkande om överföring enligt 18 § bifallits, må talan föras av sökanden. Mot beslut, varigenom yrkande om överföring enligt 18 § avslagits, må talan föras av den som framställt yrkandet.

Mot beslut, varigenom yrkande om förordnande enligt 22 § femte stycket avslagits, må talan föras av sökanden eller den som eljest framställt yrkandet.

Om talan mot beslut enligt 72 eller 73 § föreskrives i 75 §.

Om talan mot beslut enligt 42, 72 eller 73 § föreskrivs i 75 §.

31 §⁶

Vill sökanden fullfölja internationell patentansökan såvitt avser Sverige, skall han inom tjugo månader från den internationella ingivningsdagen eller, om prioritet yrkas, den dag från vilken prioriteten begäres till patentmyndigheten inge avskrift av den internationella patentansök-

Vill sökanden fullfölja en internationell patentansökan såvitt avser Sverige, skall han inom tjugo månader från den internationella ingivningsdagen eller, om prioritet yrkas, den dag från vilken prioriteten begärs till patentmyndigheten inge översättning till svenska av den inter-

⁵ Senaste lydelse 1978:149.

⁶ Senaste lydelse 1978:149.

Nuvarande lydelse

ningen och, i den omfattning regeringen förordnar, översättning av denna till svenska samt erlägga fastställd avgift.

Har internationell nyhetsgranskningsmyndighet beslutat att internationell nyhetsgranskningsrapport ej skall upprättas, skall sökanden fullgöra vad i första stycket sägs inom två månader från det myndigheten avsände underrättelse till honom om beslutet.

Har sökanden begärt att den internationella ansökningen skall underkastas internationell förberedande patenterbarhetsprövning och har han inom nitton månader från den i första stycket angivna dagen i överensstämmelse med konventionen om patentsamarbete och tillämpningsföreskrifterna till denna avgivit förklaring att han avser att använda resultatet av denna prövning vid ansökan om patent för Sverige, skall han fullgöra vad i första stycket sägs inom tjugofem månader från nämnda dag.

Fullgör sökanden ej vad som åligger honom enligt första, andra eller tredje stycket, skall ansökningen anses återkallad såvitt avser Sverige.

Återkallar sökanden begäran om internationell förberedande patenterbarhetsprövning eller förklaring att han avser att använda resultatet av sådan prövning vid ansökan om patent för Sverige, skall den internationella patentansökningen anses återkallad såvitt avser Sverige, om ej återkallelsen göres före utgången av frist som gäller enligt 31 § första eller andra stycket och sökanden dess-

Föreslagen lydelse

nationella patentansökningen i den omfattning regeringen förordnar eller, om ansökningen är avfattad på svenska, en avskrift av ansökningen. Sökanden skall inom samma tid erlägga fastställd avgift till patentmyndigheten.

Har sökanden erlagt fastställd avgift inom den frist som föreskrivs i första eller andra stycket, får den översättning eller avskrift som krävs inges inom en ytterligare frist om två månader, förutsatt att en fastställd tilläggsavgift erläggs inom den senare fristen.

Iaktar inte sökanden vad som föreskrivs i denna paragraf, skall ansökningen anses återkallad såvitt avser Sverige.

32 §⁷

Återkallar sökanden begäran om internationell förberedande patenterbarhetsprövning eller förklaring att han avser att använda resultatet av sådan prövning vid ansökan om patent för Sverige, skall den internationella patentansökningen anses återkallad såvitt avser Sverige, om ej återkallelsen görs före utgången av den frist som gäller enligt 31 § första stycket och sökanden dessutom full-

⁷ Senaste lydelse 1978:149.

Nuvarande lydelse

utom före fristens utgång fullgör vad som åligger honom enligt 31 § första stycket.

Föreslagen lydelse

följer ansökningen inom den frist som gäller enligt 31 § första eller tredje stycket.

33 §⁸

Har internationell patentansökan fullföljts enligt 31 §, gäller i fråga om ansökningen och dess handläggning 2 kap., om ej annat sägs i denna paragraf eller 34–37 §§. Ansökningen må endast på framställning av sökanden upptagas till prövning före utgången av frist som gäller enligt 31 §.

Skyldighet enligt 12 § att ha ett här bosatt ombud inträder först då ansökningen må upptagas till prövning.

Bestämmelserna i 22 § andra och tredje styckena *bli* tillämpliga så snart sökanden fullgjort sin skyldighet enligt 31 § att inge översättning av ansökningen.

Har internationell patentansökan fullföljts enligt 31 §, gäller i fråga om ansökningen och dess handläggning 2 kap., om ej annat sägs i denna paragraf eller 34–37 §§. Ansökningen må endast på framställning av sökanden upptagas till prövning före utgången av frist som gäller enligt 31 § *första eller andra stycket*.

Bestämmelserna i 22 § andra och tredje styckena *blir* tillämpliga *redan innan ansökningen fullföljts* så snart sökanden fullgjort sin skyldighet enligt 31 § att inge översättning av ansökningen *eller, om ansökningen är avfattad på svenska, så snart sökanden ingivit en avskrift av den till patentmyndigheten*.

I fråga om internationell patentansökan skall vid tillämpning av 48, 56 och 60 §§ vad där sägs om att handlingarna i ansökningsärendet blivit tillgängliga enligt 22 § i stället avse att handlingarna blivit tillgängliga enligt 22 § med iakttagande av tredje stycket.

Uppfyller patentansökningen de krav rörande form och innehåll som föreskrivas i konventionen om patentsamarbete och tillämpningsföreskrifterna till denna, skall den godtagas i dessa avseenden.

34 §⁹

Internationell patentansökan *må* ej godkännas för utläggning eller avslås innan fyra månader förflutit från utgången av frist som gäller enligt 31 § första eller andra stycket.

Har sökanden inom nitton månader från den internationella ingivningsdagen eller, om prioritet yrkas, den dag från vilken prioriteten begäres avgivit sådan förklaring som avses i 31 § tredje stycket, *må* ansökningen ej godkännas för utläggning

En internationell patentansökan *får inte* godkännas för utläggning eller avslås *förrän efter* utgången av den frist som regeringen föreskriver, *om inte sökanden samtycker till att ansökningen avgörs dessförinnan*.

⁸ Senaste lydelse 1978:149.

⁹ Senaste lydelse 1978:149.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

eller avslås före utgången av den frist om tjugofem månader som anges i nämnda lagrum.

Ansökan må dock godkännas för utläggning eller avslås före utgången av frist som gäller enligt första eller andra stycket, om sökanden samtycker till att ansökningen avgöres dessförinnan.

38 §¹⁰

Har mottagande myndighet vägrat att fastställa internationell ingivningsdag för internationell patentansökan eller förklarat, att ansökningen skall anses återkallad eller att yrkande om att ansökningen skall omfatta Sverige skall anses återkallat, skall patentmyndigheten på begäran av sökanden pröva om detta beslut var riktigt. Detsamma skall gälla i fråga om beslut av internationella byrån att ansökningen skall anses återkallad.

Begäran om prövning enligt första stycket skall framställas till internationella byrån inom två månader från det underrättelse om den mottagande myndighetens eller internationella byråns beslut avsändes till sökanden. Sökanden skall inom samma tid till patentmyndigheten inge översättning av ansökningen i den omfattning regeringen förordnar samt erlagga fastställd ansökningsavgift.

Begäran om prövning enligt första stycket skall framställas till internationella byrån inom den frist som regeringen föreskriver. Sökanden skall inom samma tid till patentmyndigheten inge översättning av ansökningen i den omfattning regeringen förordnar samt erlagga fastställd ansökningsavgift.

Finner patentmyndigheten att den mottagande myndighetens eller internationella byråns beslut ej var riktigt, skall patentmyndigheten handlägga ansökningen enligt 2 kap. Har internationell ingivningsdag ej fastställts av mottagande myndighet, skall ansökningen anses gjord den dag som patentmyndigheten finner borde ha fastställts såsom internationell ingivningsdag. Uppfyller ansökningen de krav rörande form och innehåll som föreskrivas i konventionen om patentsamarbete och tillämpningsföreskrifterna till denna, skall den godtagas i dessa avseenden.

Bestämmelsen i 2 § andra stycket andra punkten äger tillämpning på ansökan som upptagits till handläggning enligt tredje stycket, om ansökningen blir allmänt tillgänglig enligt 22 §.

40 §¹¹

Meddelat patent kan upprätthållas intill dess tjugo år förflutit från den dag då patentansökningen gjordes.

För patent skall erläggas fastställd årsavgift för varje avgiftsår som bör-

¹⁰ Senaste lydelse 1978:149.

¹¹ Senaste lydelse 1978:149.

Nuvarande lydelse

5 Kap.

Årsavgifter

För patent skall för varje år räknat från den dag patentansökningen gjordes (patentår) erläggas fastställd årsavgift, om annat icke bestämts med stöd av 76 §.

Årsavgift förfaller till betalning första dagen av det patentår den avser. Årsavgift för patentår, som börjat innan patentet meddelats eller

Föreslagen lydelse

jar efter meddelandet. Om patentet har meddelats innan årsavgifter för patentansökningen har börjat förfalla enligt 41 §, skall dock patenthavaren, när årsavgift för patentet första gången förfaller till betalning, erlägga årsavgift också för avgiftsår som har börjat före patentmeddelandet.

5 Kap.

Betalning av årsavgifter

41 §¹²

Årsavgiften förfaller till betalning sista dagen i den kalendermånad under vilken avgiftsåret börjar. Årsavgifterna för de två första avgiftsåren förfaller dock först samtidigt med avgiften för det tredje avgiftsåret. Årsavgifter får inte erläggas tidigare än sex månader innan de förfaller till betalning.

För en sådan senare ansökan som avses i 11 § förfaller årsavgifterna för avgiftsår, som har börjat före den dag då den senare ansökningen tillkom eller som börjar inom två månader från den dagen, inte i något fall förrän två månader har förflutit från nämnda dag. För en internationell patentansökan förfaller årsavgifterna för avgiftsår, som har börjat före den dag då ansökningen fullföljdes enligt 31 § eller upptogs till behandling enligt 38 § eller som börjar inom två månader från den dagen, inte i något fall förrän två månader har förflutit från den dag då ansökningen fullföljdes eller upptogs till behandling.

Årsavgift får, med den förhöjning som har fastställts, erläggas inom sex månader efter det den förföll till betalning.

42 §

Är uppfinnaren sökande eller innehavare av patentet och har han avsevärd svårighet att erlägga årsavgifterna, får patentmyndigheten medge

¹² Senaste lydelse 1978:149.

Nuvarande lydelse

inom två månader därefter, förfaller dock först den dag då två månader förflutit efter patentets meddelande. Årsavgift må icke erläggas före patentets meddelande och ej heller tidigare än sex månader före patent-årets början.

Innehas patentet av uppfinnaren och har han avsevärd svårighet att erlägga årsavgift, må patentmyndigheten medge honom anstånd under högst tre år från patentets meddelande, om han gör framställning därom senast den dag då årsavgift första gången förfaller. Avslås framställningen, skall avgift som erlägges inom två månader därefter anses erlagd i rätt tid.

Årsavgift må, med den förhöjning som må vara fastställd, erläggas inom sex månader efter patentårets ingång eller i fråga om patentår, som börjat innan patentet meddelats, efter sistnämnda tidpunkt. Årsavgift, med vars erläggande anstånd medgivits enligt andra stycket, må med samma förhöjning erläggas inom sex månader efter den tidpunkt till vilken anstånd erhållits.

Erlägges icke årsavgift enligt föreskrifterna i 41 och 42 §§, är patentet förfallet från och med ingången av det patentår för vilket avgiften icke erlagts.

Föreslagen lydelse

honom anstånd med betalningen, om han gör framställning därom senast när årsavgifterna första gången förfaller till betalning. Anstånd får medges med upp till tre år i sänder, dock längst till dess tre år har förflutit från patentmeddelandet. Framställning om förlängt anstånd skall göras innan meddelat anstånd har gått ut.

Avslås en framställning om anstånd eller förlängt anstånd, skall avgift som erläggs inom två månader därefter anses erlagd i rätt tid.

Årsavgifter, med vilkas erläggande anstånd medgivits enligt första stycket, får med samma förhöjning som avses i 41 § tredje stycket erläggas inom sex månader efter den tidpunkt till vilken anstånd har erhållits.

51 §

Erläggs inte årsavgift för patent enligt föreskrifterna i 40, 41 och 42 §§, är patentet förfallet från och med ingången av det avgiftsår för vilket avgiften inte har erlagts.

52 §¹³

På talan därom skall rätten förklara patent ogiltigt, om det

1) meddelats oaktat villkoren i 1 och 2 §§ icke äro uppfyllda,

2) meddelats oaktat uppfinningen icke är så tydligt angiven att en fackman med ledning därav kan utöva den,

På talan därom skall rätten förklara patent ogiltigt, om det

1) meddelats oaktat villkoren i 1 och 2 §§ icke är uppfyllda,

2) avser en uppfinning som icke är så tydligt angiven att en fackman med ledning därav kan utöva den,

¹³ Senaste lydelse 1978:149.

Nuvarande lydelse

3) omfattar något som ej framgick av ansökningsen när den gjordes, eller

4) meddelats oaktat patenskyddets omfattning utvidgats efter det ansökningsen godkänts för utläggning.

Patent må ej förklaras ogiltigt på den grund att den som erhållit patentet varit berättigad till blott viss andel däri.

Utom i fall som avses i fjärde stycket må talan föras av envar som lider förfång av patentet och, om det finnes påkallat ur allmän synpunkt, av myndighet som regeringen bestämmer.

Talan, som grundas på att patent meddelats annan än den som är berättigad till patentet enligt 1 §, må föras endast av den som påstår sig berättigad till patentet. Talan skall väckas inom ett år efter erhållen kännedom om patentets meddelande och de övriga omständigheter på vilka talan grundas. Var patenthavaren i god tro när patentet meddelades eller när det övergick på honom, må talan ej väckas senare än tre år efter patentets meddelande.

56 §

Åberopar patentsökande ansökningsen gentemot annan innan handlingarna i ansökningsärendet blivit tillgängliga enligt 22 §, är han skyldig att på begäran lämna sitt samtycke till att denne får taga del av handlingarna.

Åberopar patentsökande ansökningsen gentemot annan innan handlingarna i ansökningsärendet blivit tillgängliga enligt 22 §, är han skyldig att på begäran lämna sitt samtycke till att denne får taga del av handlingarna. *Omfattar patentansökningsen en sådan deposition av kultur av mikroorganism som avses i 8 a §, skall samtycket inbegripa också rätt att få prov från kulturen. Bestämmelserna i 22 § sjätte stycket andra och tredje meningarna samt sjunde och åttonde styckena tillämpas då någon vill få prov med stöd av sådant samtycke.*

Den som genom direkt hänvändelse till annan, i annons eller genom påskrift på vara eller dess förpackning eller på annat sätt anger att patent sökts eller meddelats utan att samtidigt lämna upplysning om ansökningsen eller patentets nummer, är skyldig att på begäran utan dröjsmål lämna sådan upplysning. Anges icke uttryckligen att patent sökts eller meddelats men är vad som förekommer ägnat att framkalla uppfattningen att så är fallet, skall på begäran utan dröjsmål lämnas upplysning huruvida patent sökts eller meddelats.

72 §¹⁴

Har patentsökande lidit rättsförlust på grund av att han ej vidtagit

Har patentsökande, i annat fall än som avses i andra stycket, lidit rätts-

¹⁴ Senaste lydelse 1978:149.

Nuvarande lydelse

åtgärd hos patentmyndigheten inom tid som *föreskrives* i denna lag eller med stöd därav, men har han gjort allt vad som skäligen kunde krävas av honom för att iakttaga fristen, och vidtager han åtgärden inom två månader från det förfallet upphörde, dock senast inom ett år från fristens utgång, skall patentmyndigheten förklara att åtgärden skall anses vidtagen i rätt tid. Vill patentsökanden vinna sådan förklaring, skall han inom tid som nu föreskrivits för åtgärden hos patentmyndigheten göra skriftlig framställning därom och erlægga fastställd avgift.

Har patenthavare icke erlagt årsavgift inom frist som föreskrives i 42 § tredje stycket, *skola* bestämmelserna i första stycket *äga* motsvarande tillämpning, dock att årsavgiften skall vara erlagd och framställningen gjord senast inom sex månader från fristens utgång.

Första stycket gäller ej frist som avses i 6 § första stycket.

73 §¹⁵

Har, i fall som avses i 31 §, handling eller avgift som avsänts med posten icke inkommit till patentmyndigheten inom föreskriven tid men blir den med försändelsen avsedda åtgärden vidtagen inom två månader från det sökanden insåg eller bort inse att fristen överskridits, dock senast inom ett år från fristens utgång, skall patentmyndigheten förklara att åtgärden skall anses vidtagen i rätt tid, om

1) avbrott i postförbindelserna förekommit under någon av de tio dagarna närmast före fristens utgång på grund av krig, revolution, upplöpp, strejk, naturkatastrof eller annan liknande omständighet på den ort där avsändaren vistas eller har sin

Föreslagen lydelse

förlust på grund av att han ej vidtagit åtgärd hos patentmyndigheten inom tid som *föreskrivs* i denna lag eller med stöd därav, men har han gjort allt vad som skäligen kunde krävas av honom för att iakttaga fristen, och vidtager han åtgärden inom två månader från det förfallet upphörde, dock senast inom ett år från fristens utgång, skall patentmyndigheten förklara att åtgärden skall anses vidtagen i rätt tid. Vill patentsökanden vinna sådan förklaring, skall han inom tid som nu föreskrivits för åtgärden hos patentmyndigheten göra skriftlig framställning därom och erlægga fastställd avgift.

Har *patentsökande eller* patenthavare icke erlagt årsavgift inom frist som föreskrives i 41 § tredje stycket eller 42 § tredje stycket, *har* bestämmelserna i första stycket motsvarande tillämpning, dock att årsavgiften skall vara erlagd och framställningen gjord senast inom sex månader från fristens utgång.

Har, i fall som avses i 31 eller 38 §, handling eller avgift som avsänts med posten icke inkommit till patentmyndigheten inom föreskriven tid men blir den med försändelsen avsedda åtgärden vidtagen inom två månader från det sökanden insåg eller bort inse att fristen överskridits, dock senast inom ett år från fristens utgång, skall patentmyndigheten förklara att åtgärden skall anses vidtagen i rätt tid, om

1) avbrott i postförbindelserna förekommit under någon av de tio dagarna närmast före fristens utgång på grund av krig, revolution, upplöpp, strejk, naturkatastrof eller annan liknande omständighet på den ort där avsändaren vistas eller har sin

¹⁵ Senaste lydelse 1978:149.

Nuvarande lydelse

rörelse, samt handlingen eller avgiften avsänts till patentmyndigheten inom fem dagar från det postförbindelserna återupptagits, eller

2) handlingen eller avgiften avsänts till patentmyndigheten i rekommenderad försändelse senast fem dagar före fristens utgång, dock endast om försändelsen sänts med flygpost där så varit möjligt eller avsändaren haft anledning antaga att försändelsen vid yledes befordran skulle ha anlänt till patentmyndigheten inom två dagar från avsändningsdagen.

Vill patentsökanden vinna förklaring enligt första stycket, skall han göra skriftlig framställning därom hos patentmyndigheten inom tid som där föreskrivits för åtgärden.

Föreslagen lydelse

rörelse, samt handlingen eller avgiften avsänts till patentmyndigheten inom fem dagar från det postförbindelserna återupptagits, eller

2) handlingen eller avgiften avsänts till patentmyndigheten i rekommenderad försändelse senast fem dagar före fristens utgång, dock endast om försändelsen sänts med flygpost där så varit möjligt eller avsändaren haft anledning antaga att försändelsen vid yledes befordran skulle ha anlänt till patentmyndigheten inom två dagar från avsändningsdagen.

75 §¹⁶

Talan mot annat slutligt beslut av patentmyndigheten enligt denna lag än som avses i 24 § samt talan mot beslut enligt 72 eller 73 § föres genom besvär hos patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall erlägga fastställd besväravgift inom samma tid vid påföljd att besvären icke upptagas till prövning.

Mot patentbesvärsrättens slutliga beslut föres talan hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Talan mot annat slutligt beslut av patentmyndigheten enligt denna lag än som avses i 24 § samt talan mot beslut enligt 42, 72 eller 73 § föres genom besvär hos patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall erlägga fastställd besväravgift inom samma tid vid påföljd att besvären icke upptagas till prövning.

76 §¹⁷

Avgifter enligt denna lag *fastställas* av regeringen. Därvid *äger* regeringen, såvitt avser årsavgifter, förordna att ett eller flera av de första *patentåren skola* vara avgiftsfria.

Avgifter enligt denna lag *fastställs* av regeringen. Därvid *får* regeringen, såvitt avser årsavgifter, förordna att ett eller flera av de första *avgiftsåren skall* vara avgiftsfria.

86 §¹⁸

För europeiskt patent skall årsavgift erläggas till patentmyndigheten för varje *patentår* efter det under vilket det europeiska patentverket

För europeiskt patent skall årsavgift erläggas till patentmyndigheten för varje *avgiftsår som börjar* efter det under vilket det europeiska

¹⁶ Senaste lydelse 1978:149.

¹⁷ Senaste lydelse 1977:700; då betecknad 73 §.

¹⁸ Senaste lydelse 1978:149.

Nuvarande lydelse

kungjort sitt beslut att bifalla patentansökningen.

Erlägges icke årsavgift för europeiskt patent enligt vad i första stycket och i 42 § sägs, äger 51 § motsvarande tillämpning.

Föreslagen lydelse

patentverket kungjort sitt beslut att bifalla patentansökningen.

Erläggs inte årsavgift för europeiskt patent enligt vad som sägs i första stycket och i 41 och 42 §§, har 51 § motsvarande tillämpning. *Den första årsavgiften för europeiskt patent förfaller dock inte till betalning förrän två månader har förflutit från den dag då patentet meddelades.*

1. Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.
 2. Bestämmelserna om depositioner av kulturer av mikroorganismer i 8, 22 och 56 §§ i deras nya lydelse samt i 8 a §: skall inte tillämpas på patentansökningar som har gjorts före ikraftträdandet. I fråga om sådana ansökningar tillämpas i stället bestämmelserna om depositioner i 8, 22 och 56 §§ i deras äldre lydelse.
 3. En deposition som har gjorts enligt äldre bestämmelser får ersättas med en ny deposition av en kultur av samma organism i den ordning som regeringen föreskriver (ersättningsdeposition). Har ersättningsdepositionen gjorts i föreskriven ordning, skall det anses som om den hade gjorts redan den dag då den äldre depositionen gjordes. Beträffande ersättningsdepositionen skall 8 a § andra stycket samt 22 och 56 §§ i deras nya lydelse tillämpas som om ersättningsdepositionen hade varit en deposition enligt 8 a §. Dock skall 22 § sjunde stycket inte tillämpas beträffande en sådan deposition.
 4. Frågan om ogiltigförklaring av patent som har meddelats eller meddelas enligt lagen i dess äldre lydelse skall bedömas enligt lagen i den lydelsen. Därvid skall iakttas bestämmelsen under 3 om ersättningsdeposition.
 5. Har sökanden vid ikraftträdandet fullgjort vad som krävs för fullföljd av en internationell patentansökan enligt 31 § i dess nya lydelse och har tiden för fullföljd då ännu inte gått ut, skall ansökningen anses fullföljd på dagen för ikraftträdandet.
 6. Bestämmelserna om årsavgifter för patentansökningar gäller inte ansökningar som har gjorts före ikraftträdandet. I fråga om patent som har meddelats eller meddelas på grund av sådana ansökningar skall de äldre bestämmelserna om årsavgifter för patent tillämpas i stället för de nya bestämmelserna om årsavgifter.
- Även om äldre bestämmelser om årsavgifter skall tillämpas, gäller dock att årsavgifter, som enligt äldre bestämmelser förfaller första dagen av ett patentår, i stället förfaller sista dagen i den kalendermånad under vilken patentåret börjar.
- Beträffande patentansökningar som har gjorts före ikraftträdandet får sådant yrkande som avses i 14 §, utan hinder av paragrafen i dess nya lydelse, framställas till dess två år har förflutit från ikraftträdandet.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977:729) om patentbesvärsrätten

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1977:729) om patentbesvärsrätten skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Patentbesvärsrätten upptager som förvaltningsdomstol besvär mot beslut av patent- och registreringsverket enligt vad som *föreskrives* i patentlagen (1967:837), mönsterskyddslagen (1970:485), varumärkeslagen (1960:644), namnlagen (1963:521) och lagen (1977:1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område.

Patentbesvärsrätten har sitt kansli i patent- och registreringsverket.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

Föreslagen lydelse

1 §¹

Patentbesvärsrätten upptager som förvaltningsdomstol besvär mot beslut av patent- och registreringsverket enligt vad som *föreskrivs i* patentlagen (1967:837) *eller med stöd därav utfärdade bestämmelser samt i* mönsterskyddslagen (1970:485), varumärkeslagen (1960:644), namnlagen (1982:670) och lagen (1977:1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område.

¹ Senaste lydelse 1977:1021.

Näringsutskottets yttrande

1982/83:4 y

om årsavgifter för patentansökningar (prop. 1982/83:67)

Till lagutskottet

Lagutskottet har hemställt om yttrande av näringsutskottet över proposition 1982/83:67 om ändring i patentlagen m. m. och den därmed sammanhängande motionen 1982/83:1764 av Kjell Johansson (fp) såvitt avser frågan om ett nytt årsavgiftssystem i patentärenden. Näringsutskottet får anföra följande.

Kostnaderna för patent- och registreringsverkets verksamhet på patentområdet täcks med avgifter från dem som utnyttjar patentväsendet. Till övervägande delen – ca 85 % – är det fråga om årsavgifter för meddelade patent. Vidare uttas ansökningsavgifter och avgifter för olika handläggningsåtgärder. Av det sagda följer att de sökande vilkas ansökningar inte leder till patent – något som gäller omkring hälften av ansökningarna – betalar endast en ringa del av kostnaderna för handläggningen av patentärenden. Samtidigt åtnjuter de, som patentverket har framhållit, i realiteten ett visst skydd under ansökningstiden så till vida att en patentansökan kan verka återhållande på konkurrenter. Regeringens förslag innebär att årsavgifter skall tas ut redan under ansökningstiden. De två första årens avgifter skall dock förfalla till betalning först vid ingången av det tredje året, tillsammans med avgiften för detta. Därmed skulle en sökande normalt slippa betala någon årsavgift förrän han genom föreläggande om åtgärd har fått underlag för att bedöma om det är meningsfullt att fullfölja ansökningen. Den möjlighet till betalningsanstånd som finns f. n. skall utsträckas till att gälla även för de nytillkommande avgifterna.

Den framställning från patentverket som ligger till grund för regeringens förslag har vid remissbehandlingen utsatts för mycken kritik. Denna har emellertid främst avsett ett inslag av retroaktivitet som fanns hos den av patentverket rekommenderade ordningen men som regeringen har låtit utgå.

Utifrån omsorg om den tekniska utvecklingen kan man uppställa principen att – såsom patentbesvärshöjningen anför i sitt remissyttrande – ”avgiftsstrukturen måste vara sådan att uppfinnare och företag inte genom höga initialkostnader avskräcks från att söka patent med följd att värdefulla uppfinningar ej kommer att offentliggöras och exploateras och därigenom ej heller kommer att bidra till fortsatt tekniskt nyskapande”. Motion 1982/83:1764 (fp) är ett uttryck för detta synsätt. Motionären befarar att det föreslagna nya avgiftssystemet kommer att medföra en ytterligare överströmning av patentansökningar från det svenska till det europeiska

patentverket, med menliga följder för det svenska patentverkets ekonomi och kompetens. Hans yrkande är att det nuvarande avgiftssystemet skall bibehållas i avvaktan på en utvärdering av Sveriges medlemskap i den europeiska patentorganisationen (EPO).

Näringsutskottet noterar först att regeringen i november 1982 har beslutat tillkalla en särskild utredare med uppdrag att undersöka vilka verkningar Sveriges medlemskap i EPO har haft, och kan väntas få i fortsättningen, på patentverket och svenskt patentväsen (dir. 1982:98). Som värdepremisser vid den förestående utvärderingen nämns samhällets intresse av ett väl utvecklat och fungerande patentsystem, de enskilda uppfinnarnas behov av tjänster, offentlighetsprincipen och det inflytande på patentpolitiken som bör tillkomma intressentgrupper utanför uppfinnarnas och de patentsökandes krets. Såvitt kan bedömas ger direktiven underlag för en mångsidig granskning av hur patentverkets verksamhet utformas inom ramen för gällande lagstiftning.

Näringsutskottet finner det angeläget att man är varse riskerna för negativa konsekvenser av att årsavgifter under ansökningstiden införs. Dessa risker tycks regeringen också ha haft i åtanke. Samtidigt står det klart att det finns starka principiella skäl för en sådan avgiftsomläggning. Riksrevisionsverket (RRV) – som för några år sedan gjorde en översyn av patentverkets avgiftspolitik – har ansett sig kunna konstatera att patentverkets avgifter under patentprocessens initialskede även efter en förändring av systemet kommer att vara relativt marginella jämfört med de ombudskostnader som det stora flertalet patentsökande måste bära. RRV pekar på andra – i praktiken också utnyttjade – medel varigenom samhället kan stimulera "de enskilda och små uppfinnarna" att söka patent. Hit hör stöd från styrelsen för teknisk utveckling. Det är RRV:s mening att patentverket "främst genom upprätthållande av ett funktionsdugligt patentsystem med hög granskningskvalitet stimulerar intresset för innovationer, uppfinningar och patentsökande i samhället och att huvudansvaret för ekonomisk och annan stimulans bör vila på de organ som skapats för detta syfte". Näringsutskottet finner dessa synpunkter beaktansvärda.

Näringsutskottets slutsats blir att det inte finns anledning för riksdagen att tillbakavisa regeringens förslag till omläggning av patentverkets avgiftssystem. Det kan förutsättas att patentverket självt liksom olika intressenter ägnar uppmärksamhet åt hur omläggningen verkar. Naturligen kommer denna fråga också att prövas vid den särskilda utvärdering som har berörts i det föregående. Vid sitt ställningstagande till regeringens förslag reserverar sig näringsutskottet för att utskottet inte har närmare granskat detta i formellt hänseende.

Det sagda innebär att näringsutskottet – med det förbehåll som nämnts –

tillstyrker propositionen i angiven del och att utskottet avstyrker det aktuella motionsyrkandet.

Stockholm den 17 mars 1983

På näringsutskottets vägnar

NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Olof Johansson (c), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m), Birgitta Johansson (s), Per-Richard Molén (m), Bo Finnkvist (s), Lars Ahlström (m), Sylvia Pettersson (s) och Hugo Bergdahl (fp).